

ТАЇНСТВО ПОКАЯННЯ - ІСПИТ СОВІСТІ -

(для християнського подружжя)

**Місіонери Облати Непорочної Марії
- Київ 2000 -**

ВСТУП

Цей іспит совісті має на меті показати ідеал і шлях розвитку, вдосконалення в святості, до якої покликані християнські подружжя. Його слід читати з роздумами і молитвою, не лише перед кожною сповіддю, але й тоді, коли приходять свята або настають особливі події – під час Великого Посту, реколекцій, в річницю укладення шлюбу, на перше Святе Причастя дітей, а також тоді, коли настають періоди кризи, морального занепаду, котрі містять в собі небезпеку.

Його варто читати і для того, щоб усвідомити: у спільноті з Христом не буває безнадійних ситуацій, завжди знайдеться вихід, тому що "любити означає підніматися". З Христом кожна християнська родина навіть з попелу може видобути жар любові, аби знову розпалити вогнище, біля якого буде тепло і затишно не тільки членам родини, але й тим заблуканим серцям, що засумнівалися в існуванні вічного Добра на землі.

ХРИСТІЯНСЬКЕ ПОДРУЖЖЯ Є ТАЇНСТВОМ

Християнин, котрий позбавляє своє подружжя релігійного і sacramентального характеру, раниць або вбиває в собі Любов Всевишнього, тобто чинить гріх.

Гріхом є:

- не пам'ятати про релігійний характер свого подружжя;
- не поглиблювати і не жити в собі свідомість того, що через Таїнство сам Христос увійшов в подружнє життя і прагне в ньому залишитися;
- не піклуватися про те, щоб наше подружжя все більше єдналося в Богу;
- ніколи не молитися про поглиблення єдності і подружньої любові;
- нехтувати спільною молитвою, спільною участю в Євхаристії, спільним читанням Святого Письма;
- нехтувати читанням католицьких книг про подружжя;

- не піклуватися про наявність в будинку релігійних символів (розп'яття, образи), розміщувати їх в кутках, а не на видному місці;
- занедбувати релігійні елементи річниці прийняття Таїнства шлюбу (Служба Божа, Святе Причастя);
- забувати, що подружнє життя має бути однією з доріг освячення, а родина — школою любові до Бога, людей, Батьківщини.

ПОДРУЖНЯ СПІЛЬНОТА ЛЮБОВІ

*"і присягаюсь тобі в любові, ... а також, що не покину тебе аж до смерті". Любов має багато вимірів. Це не лише еротичне почуття, це - перш за все - бачення вартості, повага, піклування, відповідальність і відданість. Любов — це **мистецтво**, котрому можна і потрібно вчитися все життя. Любов кожного дня оживлюється **дрібницями**, значення яких люди епохи мікроелементів повинні особливо цінувати (культура, доброзичливість, ввічливість).*

Гріхом є:

- допускати егоїзм, піклуватися про власний добробут, власну долю, не рахуючись з іншою стороною;
- вводити слово *моє* замість слова *наше*. В подружжі все має бути *наше*;
- не помічати особливого духовного стану іншої сторони і залишатися байдужим до ситуацій, які викликають цей стан (хвороба, втома, нервова напруга);
- не знати больових точок в характері свого чоловіка чи своєї дружини, або знати їх і завдавати болю, навмисно або через брак делікатності;
- однобічно і самовільно вирішувати справи родини і дому, не ділити в душі жертвовної любові домашню роботу, проблеми і турботи дня, впроваджуючи розподіл: "скільки ти, стільки й я";
- залишати за собою сміття і бруд, вважаючи, що "він", "вона" прибере (ванна, попіл від цигарок, не застелене ліжко тощо);
- через свої лінощі і байдужість дозволяти себе обслуговувати;

- замикатися в собі і мовчати з таємничим або ображеним виглядом, або ображено заявляти: "я не розумію, чого ти хочеш";
- не молитися і не каятися за гріхи свого чоловіка чи своєї дружини;
- не шукати в собі провини під час криз подружнього життя;
- ніколи не дякувати Богові за радості життя і подружнього спілкування.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВСТВА І МАТЕРИНСТВА

"Подружжя і подружнтя любов за своєю природою прагнуть до народження і виховання нащадків. Діти є найдорогоціннішим даром подружжя... Тому справжня оцінка подружньої любові і весь сенс сімейного життя полягають в тому, щоб чоловік і дружина ... були готові мужньо співпрацювати з любов'ю Творця і Спасителя, котрий через них постійно збільшує і збагачує свою родину".

Тому гріхом є:

- ставитися до подружжя як споживач, використовуючи його лише для розрядки своїх фізіологічних потреб і отримання задоволення;
- без особливих причин відкладати народження дітей;
- народжувати дитину тільки для свого задоволення і власних цілей;
- без особливих причин обмежуватися мінімальною кількістю дітей (1-2);
- безвідповідально, без поважних причин звертати увагу на єдину дитину, не враховуючи складностей виховання та її майбутньої долі ("хвороба єдиної дитини");
- ховати за високими матеріями слабкодухість, егоїзм і страх, не зважаючи на Бога і Божественне Провидіння;
- погано говорити про багатодітні сім'ї;
- односторонньо вирішувати питання кількості дітей, не рахуючись з думкою чоловіка чи дружини;
- безвідповідально народжувати дітей в умовах, що безсумнівно загрожують їхньому добру (психічні, фізичні хвороби,

надзвичайні зовнішні обставини — відповідно до енцикліки *Humanae vitae*);

- здійснювати подружні акти в нетверезому стані;
- не знати етичних засобів планування зачаття;
- не рахуватися з цими засобами в подружньому співжитті (не практикувати природних методів регуляції зачаття);
- носити в собі і розповсюджувати навколо себе упередженість щодо цих засобів;
- розповсюджувати упередженість щодо енцикліки *Humanae vitae*, не ознайомившись з її змістом;
- в поглядах і практичному житті не рахуватися з вченням Церкви в цій площині;
- не приймати з радістю також і *незаплановану* дитину;
- використовувати в співжитті неетичні засоби регуляції зачаття (механічна і фармацевтична контрацепція);
- допускати намір знищення зачатої дитини;
- намовляти прямо чи опосередковано до переривання вагітності;
- погоджуватися на вбивство ненародженої людини;
- схвалювати і підтримувати такі злочини;
- приймати позитивні чи негативні рішення, керуючись тільки вказівками і порадами лікаря, не рахуючись з католицькою етикою;
- в сумнівних з моральної точки зору ситуаціях уникати духовного наставника і католицької родинної консультації;
- в невдачах і під тягарем хреста бунтувати проти Бога і відмовляти Йому в довір'ї, замість того, щоб наближуватися до Розп'ятого Ісуса.

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І САМОВИХОВАННЯ

"Діти, а зрештою, і всі ті, які знаходяться в родинному колі, легше знайдуть шлях благородства, спасіння і святості, якщо прокладати його буде приклад батьків і родинна молитва. Чоловік і дружина, обдаровані батьківством і свідомі завдання, яке несе в собі цей дар, старанно виконують свої обов'язки відносно виховання, особливо релігійного, бо ці обов'язки стосуються, перш за все, них".

Тому гріхом є:

- не виявляти ніжності і бути байдужим до дитини після її народження;
- не пам'ятати, що структура характеру дитини формується в ранньому дитинстві (0-3-7 років);
- не узгоджувати між собою засад і методів виховання;
- ставитися до дитини як до власності, забуваючи, що вона є Божою дитиною і *нашою* (не *моєю*).
- вважати себе в сфері виховання найвищою і безпомилковою інстанцією, гордувати вказівками педагогіки, душпастирів і Євангелія;
- не перевіряти своїх поглядів і практики виховання;
- не дотримуватися виховної лінії, прийнятої обома батьками;
- підривати авторитет чоловіка чи дружини в очах дитини;
- підкупати думку дитини легковажним ставленням до вимог чоловіка чи дружини за допомогою дорогих подарунків і потакань (фатальний метод);
- не розпізнавати темперамент, характер і позитивні чи негативні схильності власної дитини, не застосовувати своєчасно відповідних виховних засобів;
- безконтрольно віддавати дитину під вплив третіх осіб, особливо тих, які не викликають довіри у чоловіка чи дружини (теща, дитячий садок тощо);
- займатися ригоризмом: тобто ставити дитині зависокі вимоги, занадто суворо карати, створювати навколо неї атмосферу напруги і страху;
- викликати в дитині вибух спротиву, ставлячи перед нею непослідовні вимоги, перебуваючи в стані гніву, роздратування, нетерпеливості;
- через свою слабкість і чутливість (безглузда любов) не ставити дитині високих вимог, не вимагати від неї бути обов'язковою, не вчити її жертвувати своїми інтересами;
- не цікавитися *творчістю* і шкільними справами дитини;
- не знаходити часу на те, щоб поговорити з дитиною, піти з нею на прогулянку, на природу;
- не піклуватися про постійну атмосферу доброзичливості, безпеки і любові;

- не прагнути розширювати межі свободи дитини, привчаючи її до відповідальності;
- нехтувати тим, щоб змалку вводити дитину в релігійне життя (молитва, біблійні розповіді, церква, катехези);
- недостатньо підкреслювати словом і вчинком, що Бог і релігія — це дійсно найвищі вартості (ієрархія цінностей);
- не показувати дітям релігійних і моральних вартостей, але примушувати їх до релігійної практики, застосовуючи накази і покарання;
- примушувати дітей до релігійних практик, які не виконують самі батьки (молитва, Служба Божа, Св. Причастя, сповідь);
- не збільшувати вразливість дитини до морального добра і зла (формування сумління);
- недостатньо показувати дитині вартість добра, самим допускати маленькі гріхи, такі як обман, хитрість, шахрайство, крадіж, егоїзм, лінь;
- в присутності дітей не по-християнському судити людей, факти і події;
- наполягати на виборі навчального закладу, становища чи професії, згідно з власними бажаннями та амбіціями;
- недостатньо або занадто мало показувати своїми словами і вчинками першість духовних справ і вічності по відношенню до земних благ;
- не цікавитися богопізнанням і нехтувати читанням релігійних книг і журналів;
- нехтувати насиченням неділь і свят релігійним змістом (крім Служби Божої — вивчення Святого Письма, молебні тощо);
- зменшувати значення елементів і релігійного настрою в переживанні Першого Причастя, Різдва, Великодня тощо;
- легковажно ставитися до спільних сімейних зустрічей і молитов перед їжею та після неї;
- давати дітям поганий приклад аморальними словами, судженням, поглядами і поведінкою (цинізм, розбещеність, пияцтво тощо).

ВИХОВАННЯ ЛЮБОВІ

Любов "перевищує суто еротичну схильність, котра має егоїстичний підхід, і незабаром трагічно зникає".

Гріхом є:

- прискіпливо розбиратися в причинах "чорного дня", тим самим поглиблюючи депресію;
- в запалі відкидати жести примирення, допомоги, ніжності;
- в розмовах і дискусіях роздратовуватися, підвищувати голос, вживати принизливі епітети і вульгарні слова;
- після конфлікту довго носити в серці гнів і образу, не прагнути до примирення, незалежно від того, хто правий;
- будь-якою ціною доводити свою правоту і наполягати на ній;
- не залишати іншій стороні можливості "зберегти своє обличчя";
- вражати самолюбство чоловіка чи дружини, підкреслюючи свою правоту: "Ага! Бачиш — я мав (мала) рацію!"
- радіти приниженню і поразці чоловіка чи дружини;
- створювати вдома незатишну і напружену атмосферу ("чіплятися" до всього);
- в життєвих конфліктах і ускладненнях бачити тільки провину іншої сторони;
- не цікавитися професійними справами та успіхами чоловіка чи дружини;
- набридати йому похвалюбою про власні досягнення;
- підкреслювати свою "вищість" на рівні інтелекту, освіти чи "соціального походження";
- не знаходити слів вдячності і похвали за докладені партнером зусилля в праці, за щось зроблене вдало і зі смаком (прикрашення дому, вибір вбрання, зачіски, приготування їжі);
- рідко вживати слова "будь ласка", "дякую", "вибач";
- не зважаючи на втому і турботи, не зберігати спокою, доброзичливості, гарного настрою;
- належати до числа тих, які демонструють витонченість і доброзичливість лише "на людях";
- не піклуватися про спільні вечірки і розваги (подорожі, уїкенди тощо);

- забувати про сімейні урочистості, такі як річниця укладення шлюбу, іменини, ювілеї;
- принципово виражати свою розчарованість недоліками іншої сторони, викликаючи враження, що "справу безнадійно програно";
- нагадувати і перераховувати старі гріхи, невиконані обіцянки;
- не виявляти піклування, розуміння і терпеливості по відношенню до своєї дружини під час вагітності;
- перебільшено вихвалити чужих дружин чи чоловіків у порівнянні зі своєю (своїм);
- занадто мало працювати над зміною і вдосконаленням своєї особи згідно з настановами Євангелія;
- занадто мало молитися про любов і єдність з Богом та між собою;
- легковажно ставитися до збагачуючої ролі "спільності сім'ї".

НАСТУПНЕ КОЛО РОДИННОЇ СПІЛЬНОТИ: РОДИЧІ І ДРУЗІ

Слід пам'ятати, що зв'язки з батьками первинні по відношенню до подружніх зв'язків. Тому треба приймати існування цих зв'язків і в чоловіка, і в дружини. Але кожна із сторін має відчувати свій подружній обов'язок і більше вкладати душу в нову сім'ю. Бо ж "покине чоловік батька свого і матір свою, і пристане до дружини своєї".

Тому гріхом є:

- не поважати батьків і родичів свого чоловіка чи своєї дружини;
- негативно оцінювати їх, відзиватися про них зневажливо;
- не поважати почуття любові іншої сторони до батьків і родичів;
- у вирішенні важливих подружніх справ залежати від батьків;
- дозволяти батькам втручатися в справи сім'ї;
- створювати з батьками "спільний фронт" боротьби з чоловіком чи дружиною;
- занадто ізолювати себе від батьків іншої сторони, не надавати їм дружніх знаків уваги (відвідини, подарунки, участь в родинних святах).

СПІЛЬНІСТЬ В МАТЕРІАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ

Подружній любові і єдності має служити і спільність матеріального добробуту, а це означає, що гріхом є знищення цієї спільності.

Тому гріхом є:

- не прагнути до створення спільної каси, не узгоджувати бюджет і основні витрати, не говорити і не думати про них, як про *наші*.
- вимагати від чоловіка чи дружини дріб'язкових розрахунків в атмосфері недовіри і підозрливості;
- з незадоволенням виказувати за малий заробіток;
- насаджувати думку про нечистий заробіток;
- безвідповідально витратити гроші на розкоші (вбрання, алкоголь, гостини);
- примушувати іншу сторону до принизливих прохань про гроші на повсякденні потреби родини;
- висловлювати свої погляди і чинити так, ніби матеріальні цінності відіграють провідну роль в збереженні і розвитку подружньої любові ("я їй все даю, то чого ж вона ще хоче");
- не підтримувати чоловіка чи дружину в складних ситуаціях, невдачах і матеріальних втратах (зменшення заробітної плати, крадіжка, втрата);
- віддавати всі сили і час для матеріального збагачення за рахунок моральних, культурних і виховних цілей.

СПІЛЬНІСТЬ ЛЮБОВІ В ПОДРУЖНЬОМУ СПІВЖИТТІ

Подружній любові і єдності має служити подружнє співжиття. "Любов особливо виражається і доповнюється відповідним подружнім актом. Таким чином, акти, за допомогою яких чоловік і жінка з'єднуються одне з одним інтимним і чистим шляхом, є порядними і гідними". З цього випливає, що гріхом є порушення засади такої інтимної любові і негідне її пережиття.

Гріхом є:

- пропагувати і виправдовувати "вільну" любов;

- не рахуватися з совістю і моральним правом в цій площині, ставлячись до неї як до сфери необмеженої волі і свавілля;
- чуттєві переживання вважати сутністю і метою подружжя;
- висловлювати погляди і чинити так, ніби віддати тільки тіло достатньо для істинної любові;
- не рахуватися зі станом здоров'я і настроєм дружини на початку подружніх актів;
- не рахуватися з культурою, скромністю і делікатністю в подружньому співжитті, забуваючи про те, що чоловік чи дружина — це особа, а не річ чи знаряддя;
- приймати і нав'язувати пози, дії і жести, що ганьблять гідність людини і християнина;
- не добиватися дисципліни і самоволодіння в своїй чутливості, щоб заради любові примушувати себе до самопожертви, коли це необхідно;
- не шукати поради душпастиря в справах, сумнівних з точки зору моральності;
- ставати джерелом спокуси для чоловіка чи дружини;
- отруювати себе та іншу сторону ревнощами і безпідставними підозрами;
- зав'язувати навіть "безневинні" флірти (особливо на роботі чи відпочинку);
- наївно, не рахуючись з думкою чоловіка чи дружини, приймати знаки уваги зі сторони начальника чи колег по роботі (подарунки, машини, ресторан тощо); приймати і писати листи за спиною чоловіка чи дружини;
- цілеспрямовано вирушати на довгий час з дому (відрадження, відпустка, виїзди за кордон тощо);
- у разі запізнення не повідомлювати про це домашніх;
- входити в небезпечну круговерть: компанія собутильників, потім — пошук "пригод" і подружні зради;
- не пробачати недосконалість, вади і гріхи своєму чоловікові (своїй дружині);
- після пробачення і примирення згадувати старі гріхи і падіння;
- погрожувати розлученням і робити до нього кроки;
- не бачити в "розлученні" великої моральної шкоди;

- вигадувати чи перебільшувати причини для визнання шлюбу недійсним в духовному суді;
- не піклуватися і не відчувати відповідальності за духовну та матеріальну долю чоловіка чи дружини після анулювання шлюбу.

Молодих необхідно, перш за все в лоні сім'ї, відповідно і своєчасно вчити про гідність завдань і мети подружньої любові, щоб шанобливо ставлячись до цнотливості, вони могли в певному віці перейти від перебування в чистоті під час заручин до подружжя.

Тому гріхом є:

- не прагнути до створення атмосфери, в котрій розвивається і зріє багатогранна любов Бога і людини;
- недостатньо вчити словом і прикладом, що любов Бога і різні форми любові людини є найвищими моральними цінностями;
- не надавати першості любові по відношенню до справедливості;
- не підвищувати вразливості дітей до любові Бога, а також до страждань і потреб людей;
- не вчити в щоденних ситуація і конфліктах *мистецтву любові* (прощенню, жертовності, ввічливості, повазі до інвалідів, недужих, старих);
- не боротися з різними проявами егоїзму в собі і в дітях;
- нехтувати свідомим вихованням дітей по відношенню до любові еротичної і подружньої, або ж відкладати його;
- в певному періоді не робити спроб поступового роз'яснення вікових проблем в атмосфері щирості, натуральності і простоти;
- не виправляти фальшивих і аморальних думок, оцінок і поглядів в розмовах, читаннях, при прослуховуванні чи перегляді радіо- і телепрограм (вистав, фільмів тощо);
- зберігати книжки, журнали, газети, що мають шкідливий вплив, допускати їхнє придбання або без пояснення причин сварити дитину з цього приводу;
- створювати атмосферу беззастережного табу або ж надзвичайної терпимості і байдужості до інтересів дитини

(читання, перегляд фільмів, товариство, подорожі, виїзд на природу тощо);

- недостатньо показувати і пояснювати сенс, вагомість і релігійні співвідношення цнотливості перед шлюбом і в шлюбі (Непорочна!);
- не вказувати спокійно і доброзичливо на небезпеку і спокуси, а також на випадки, що загрожують цнотливості (наївність, самовпевненість, погане товариство);
- дозволяти дітям позбавлятися скромності і сором'язливості, котрі стоять на сторожі цнотливості (навіть тоді, коли вони ходять по дому в нічних сорочках і купальниках);
- не приділяти достатньої уваги вихованню культури і скромності в одязі дочок;
- не вчити дітей остерігатися сліпого слідування моді, не вчити дітей відповідальності за спокушання та згіршення інших (поведінка та одяг дітей);
- не вміти і не хотіти (для власного спокою) в крайніх ситуаціях сказати рішуче "ні";
- справляти на дітей поганий вплив, розповідаючи сороміцькі анекдоти або сміючись на розповідями інших;
- справляти на дітей поганий вплив словами чи негідною поведінкою, розраховуючи на те, що вони не розуміють і не чують;
- не цікавитися, з ким діти підтримують дружні зв'язки;
- не знайомитися і не запрошувати друзів своїх дітей до себе додому;
- не прагнути якомога раніше познайомитися з нареченим (-ою) своєї дочки чи свого сина;
- виявляти до молоді брак довіри або ж, навпаки, завелике довір`я;
- дозволяти дітям пізно повертатися, перебувати в сумнівних компаніях, здійснювати подорожі вдвох, їздити автостопом, виїжджати на курортний відпочинок, за кордон тощо, не будучи впевненими в їхній моральній витримці;
- не користуватися порадами душпастирів, католицьких лікарів і лекторів;

- не провадити розмови на тему священницького і чернечого покликання;
- ставити дітям перепони в реалізації духовного покликання;
- не молитися про виконання Божої волі всіма домочадцями.